

Jîna Emînî'nin İzinde Jin Jiyan Azadî

Rojda Bedia Akkaya

Jin Jiyan Azadî Devrimi
Devam Ediyor

Sakine Esen Yılmaz

Jin Jiyan Azadî

Canan Güllü

Kadın, Yaşam, Özgürlük

Zilan Diyar

Nabız Atışı

Özgür Demir

Kurtuluş Kadının Ellerindedir

Gulan İraz

İnanna ile Medusa'nın
Aynasında Kadın Gerçeği
Irgatlar

İÇİNDEKİLER

1

Jin Jiyan Azadî Devrimi Devam Ediyor

Rojda Bedia Akkaya

4

'Jin Jiyan Azadî'

Sakine Esen Yılmaz

7

Kadın, Yaşam, Özgürlük

Canan Güllü

9

Nabız Atışı

Zilan Diyar

13

Kurtuluş Kadının Ellerindedir

Özgür Demir

16

İnanna ile Medusa'nın Aynasında Kadın Gerçeği

Gulan İraz

Jin Jiyan Azadî Devrimi Devam Ediyor

Rojda Bedia Akkaya-14 Eylül 2025

Direnişi selamlamak, direnişi büyütme sorumluluğunu bizlere yüklüyor. İran rejiminin baskıları altında zindanları direniş yurdu haline getiren kadınlara yoldaş olmak özgürlüğü tüm egemenler karşısında savunmakla başlıyor

Jin Jiyan Azadî (kadın yaşam özgürlük) felsefesini salt slogan olarak ele almak kapsamını karşılamayacaktır. Çünkü bu felsefe kadınların özgürleşmesini, bir arada olma halini ve toplumsal özgürleşmenin ruhunu yansıtır. Sloganın taşıdığı güç, Kürt kadın mücadelesinin düşünsel ve eylemsel bütünlüğünü toplumu tanıyarak oluşturmasındandır. Bu sadece bir kahramanlık tarihi vurgusu değildir. Aynı zamanda Kürt toplumunun, Kürt kadınların yüzlerce yıldır içinden geçirildiği cendereyi, bunu yaratan erkek egemen ve kapitalist sistemi doğru çözümlemesinden ve çözümü tarihsel toplumsal deneyimleri özgürlüğün hizmetine sunacak politikalarla açığa çıkarmasından gelir.

Bu direniş serüveninde toplum, aile, kadının ailedeki statüsü, buna itirazlar ve mücadeleye katılım bütünlüklü olarak ele alınır. Yine mevcut inşaların sadece sorun olarak tespit edilip bırakılması değil çözüm olarak özgür kadın kimdir, nasıl yaşar sorularının yanıtları kadın kurtuluş ideolojisinin ilkeleriyle açığa çıkarılır.

Jin Jiyan Azadî mücadelesi kendini böylelikle tarihe, ana ve geleceğe dayandırarak sadece eylemiyle değil kadın özgürlükçü paradigmasıyla da zihniyet devrimi olarak kendini inşa eder. Özgür yaşamın; ancak özgür kadınla mümkün olduğunu savunması tarihsel,

toplumsal bir hakikat olarak yaşamda kadın öncülüğünde karşılığını bulur. Doğruyu söylemek yetmez diyerek doğruyu inşa etmeyi de kadın devriminin vazgeçilmez unsuru haline getirir. Kadınların özgürlük ve eşitlik mücadelesini gündelik ve sürekli olarak ürettiği ve uyguladığı politikalarla yaşamsallaştırır. Yaşamı değiştirebildiğimiz oranda özgürlüğe yaklaşacağımızın bilinciyle yolu yürütür, yürür.

Unutmamak gerekir ki toplumsallığın kökü de özü de direnişe dayanarak kendini sürdürür. Tarih, bu anlamıyla toplum ile iktidar zümreleri arasındaki mücadeledir. 21. yüzyılda, kadınların mücadelelerinin dili haline gelen Jin Jiyan Azadî, felsefi arka planıyla Kürt kadınların bugün sadece Kürt toplumu açısından değil Ortadoğu'daki kadın özgürlük mücadeleleri açısından da politik bir dönüşüm dinamiğini yarattı.

Yaşam ve kadın ilişkisinin toplumsal özgürleşmeyi tariflediği bu slogan, dayandığı felsefeyle kendi öncülerini de yarattı. Toplumsallık öncülerin direnişiyle bilince kavuştu ve tarihe yön verdi. Kaynağını Kürt kadın özgürlük mücadelesinden alan; ancak dalga dalga tüm dünyaya yayılan Jin Jiyan Azadî devrimi, her yerde olduğu gibi Rojhilat'ta da kadınların öncülüğünde diğer toplumsal dinamiklere de ilham veren tılsımlı, alternatif ve kurucu bir motto taşıdı. Kürdistan'ın dört bir yanında olduğu gibi Rojhilat'ta da bu gelenekle direnişini filizlendirdi, büyüttü.

Rojhilat direnişi inkârcı devlet geleneğine karşı bir duruş olarak, Kürt kadınların yüreğinde varlık buldu. Direniş kadim bir kültürün köklerinde yeşerdi, devri daim oldu. Bunu Mina Qazi ve Qedem Xêr'in yankılanan sesinde, bu seslerin yankısını da ardıllarının mücadeleyi yükselten seslerinde işitiyoruz bir bir.

“Bedenimi zincire vurdular ama ruhum dağlardadır.” diyen Zeynep Celaliyan,

“Beni darağacına götürseler de sesim kadınların yüreğinde yankılanacak.” diyen Werişe Muradi,

“Kadınların özgürlük için ölümü kucakladıkları yerde özgür yaşam başlar.” diyen Pexşan Ezizi,

“Bahar yine geldi. Hiçbir kış sonsuza kadar sürmez. İnsan, keder ve umutsuzluk içinde diz çökerek yaşayamaz. Umutla yaşamalı.” diyen Şerîfe Muhammedi

Her biri, bizlere sesleniyor. Her birinin sesiyle Jin Jiyan Azadî devrimi devam ediyor.

Molla rejimine karşı mücadele eden kadınlar Kürt ve kadın oldukları için hâlâ idam edilme tehlikesini yaşıyorlar. Korkunun esiri olan molla rejimi kadın özgürlüğünün tüm özgürlüklerin temel kaynağı olduğunu bilerek köleliği dayatıyor. İdam tehdidi ile toplumu baskı altında tutmaya çalışıyor. Değişmeyen yenilir perspektifine sırtını dönen rejim Jin Jiyan Azadî yenilmez ateşi ile karşı karşıya olduğunun farkında bile değil. Devrim ateşi kadınların direnişinde harlanırken toplumsal dönüşümün dip dalgası geliyor. Kadınların itirazı, idam rejimine karşı her geçen gün büyüyorken, sınır ötesine taşınırken bizler de bu direnişi selamlıyoruz.

Direnişi selamlamak, direnişi büyütme sorumluluğunu bizlere yüklüyor. İran rejiminin baskıları altında zindanları direniş yurdu haline getiren kadınlara yoldaş olmak özgürlüğü tüm egemenler karşısında savunmakla başlıyor. Kadın özgürlük mücadelesi evrensel niteliğini egemenler karşısında yek yürek olmakta buluyorsa; bu evrensel güç, zindandan yankılanan seslere dünyanın her yerinde direnişi büyüterek cevap vermeyi de beraberinde getiriyor.

‘Jin Jiyan Azadî’

Sakine Esen Yılmaz-14 Eylül 2025

Kürt kadınların kamusal ve özel alandaki bu mücadeleleri, onları devletin, toplumun ya da ailenin bir parçası olarak tanımlayan sistemden kopuşu beraberinde getirmiş, birey olma ve kendini gerçekleştirme yolunda ilk adımı atmalarını sağlamıştır

Bütün sınıflı toplumlar boyunca kadınlar bedenleriyle, emekleriyle ve hatta duyguları ve düşünceleriyle erkek egemen sömürünün hizmetine sokulmuş ve yok sayılmışlardır. Tüm bu yok sayılmalara rağmen bazen eski bir ağıtta, bazen bir masalda, bazen kalıntıların arasında bir göçükte kadınların yarattığı ve keşfedilmeyi ya da anlamlandırılmayı bekleyen kadın özgürlükçü başka bir dünyanın kanıtlarını bulmak mümkündür. Çünkü var olan hiçbir şey yok olmaz, var olanın ortaya çıkması için sadece doğru bir zamanda onu açığa çıkaracak bir gücün ortaya çıkması gerekir.

Bugün Jin, Jiyan, Azadî sloganının ve onun arkasındaki yaşam felsefesinin açığa çıkması da doğru bir zamanda bu doğru gücün ortaya çıkmasıyla açıklanabilir. İlk olarak Abdullah Öcalan'ın 90'lı yıllardan itibaren Kürtçe jin yani kadın ve jiyan yani yaşam sözcükleri arasındaki anlam ilişkisinden hareketle kadın toplumsallığını, kadın erkek rollerini çözümlemesi; bu çözümlemelerde kadını yaşamın ve toplumsallığın yaratıcısı olarak ele alması, kurnaz erkek aklının kadın özgürlüğünü bin yıllar boyunca nasıl tahakküm altına aldığını dilsel varlıklardan, yani mitolojilerden yola çıkarak sistematik olarak incelemesi; buna paralel olarak kadınların her alanda örgütlenmeleri, yukarıda bahsettiğimiz güç birikimini ve Jin Jiyan Azadî felsefesinin düşünsel zemininin oluşmasını beraberinde getirmiştir.

90'lı yıllar boyunca bu düşünsel zeminden beslenen Kürt kadınları bir yandan Kürt muhalif partilerinde politik birer özne olarak siyasal yaşamın bir parçası haline gelirken, diğer yandan özellikle Kürt toplumu içerisinde o dönemlerde hala etkili olan feodal yapının sorgulanmasında ve dağıtılmasında da etkili güce dönüşmüştür. Bir başka deyişle kadınlar köylerin boşaltılmasına, yakılmasına, gözaltında kayıplara ve işkencelere karşı kitlesel olarak sokağa çıkarken, eve döndüklerinde de tekrar geleneksel sürdürmemiş, kamusal alandaki sorgulamaları özel alana da taşımışlardır. Kürt kadınların kamusal ve özel alandaki bu mücadeleleri, onları devletin, toplumun ya da ailenin bir parçası olarak tanımlayan sistemden kopuşu beraberinde getirmiş, birey olma ve kendini gerçekleştirme yolunda ilk adımı atmalarını sağlamıştır. Somut olarak bu dönemde kadınlar sansürlü de olsa çıkan muhalif yayınları okumak için okuma yazma kurslarına katılıyor, aile içinde şiddete uğradıklarında partiye koşuyor, kendi özgürlük ölçülerini belirliyor, kendi özgün örgütlülüklerini oluşturuyorlardı. Böylece Jin ve Jiyan tohumları Azadî felsefesini tomurcuklandırıyordu.

2000'li yıllara gelindiğinde Demokratik Özgür Kadın Hareketi artık siyasi partinin kolu, komisyonu ya da özgün bir parçası olarak değil bağımsız bir çatı örgütü olarak kadınların örgütlenmelerinin adresi haline geldi. Bu süreç bir yandan AKP'nin toplumu muhafazakar kodlarla yeniden dizayn etmeye çalıştığı, diğer yandan Abdullah Öcalan'ın demokratik toplum ve kadın özgürlüğü çözümlemelerinin savunmalar aracılığı ile büyük kitlelere ulaştığı bir dönemi ifade ediyor. Kadınların uyanışları, erkek egemen sisteme itirazları kadına yönelik devlet eliyle ve bizzat erkekler tarafından uygulanan şiddetin görünür kılınmasını sağlamış ve buna karşı her türlü mücadele olanağını arttırmıştır.

2000'li yılların ilk yarısında Türk Medeni Kanunu'nda yapılan değişikliklerle kadınların eşit yurttaşlık temelinde yaşayabileceği düzenlemeler kadınların kazanımları olarak Türkiye'de feminist harekete ivme kazandırırken, Kürt kadınları yeni bir toplum sözleşmesinin nasıl olması gerektiğine kafa yoruyordu, Bir yandan da tecavüz kültürüne, artık bir kırıma dönüşmüş olan şiddete karşı kampanyalar örgütlüyorlardı, Pratik olarak kadın kotası, eşit temsiliyet ve eşbaşkanlık gibi uygulamalar kadınların oluşturmak istedikleri toplumsal sözleşmenin yansıması olarak hayat buluyordu,

Ancak Jiyan bir bütünü ifade ediyordu ve bu da sadece acil meselelere müdahale ile sınırlı olamazdı. Bu yüzden de ekolojiden sanata, bilimden felsefeye daha kapsamlı tartışma, analiz ve üretim süreçlerini zorluyordu, Böylece Jineolojî yani Kadın bilimi ortaya çıktı, Jin,

Jiyan Azadî felsefesi hem Jineoloji'ye kadar olan düşünsel tartışmaların iz düşümünü hem de bu düşünsel dönüşümün kayağını oluşturuyor,

Pratik olarak Kürt Kadın Hareketi Kürdistan coğrafyasının her yerinde örgütlenirken Türkiyeli feminist hareketlerle de yoğun tartışmalar ve ortak eylemler gerçekleştiriliyordu, İstanbul Sözleşmesi (2011) kadınların mücadeleleri sonucu imzalandı. Jin, Jiyan Azadî artık tüm eylemlerde yankılanıyordu, bu dönemde AKP'nin toplumu kadınlar şahsında dizayn etme girişimleri kadınlar tarafından engellenebiliyordu. Nitekim kürtaj düzenlemesi geri püskürtülmüş, İstanbul sözleşmesinin uygulanması için hükümet adımlar atmaya zorlanmıştı. Kadınlar bir yandan kendi özgün meseleleri bir yandan da barış mücadelesi yürütüyorlardı, ekonomiden, ekolojiye her alanda yaşamı özgürleştirme hamlesi hız kazanmıştı. Bu durum 2016'ya kadar böyle sürdü. O zamandan bugüne kadar uzanan süreç bir başka yazının konusu; ancak şu kadarını söyleyelim: Jin Jiyan Azadî bu dönemde zindanlarda, yasaklı feminist gece yürüyüşlerinde, yerle bir edilmiş şehirlerin sokaklarında ve sürgün ülkelerde direnişin, yaratmanın ve umudun sloganı olarak yankılanmaya devam etti.

Tekrar Kürt Kadın Hareketine dönecek olursak, Kürt Kadın Hareketi'nin temasları sadece Türkiyeli feministlerle sınırlı değildi, Ortadoğu'dan Avrupa'ya dünyadaki pek çok feminist hareketle ilişkiler kurmuştu, işte bütün bu ilişkiler ve örgütlenmeler Jin Jiyan Azadî'yi sadece Türkiyeli kadınların sloganı ve yaşam felsefesi olmaktan çıkarmış dünyanın her yerinde kadınlara mal olan bir slogana dönüşmesine de katkı sunmuştur,

Tabii kırmızı mekaplarıyla IŞİD barbarlarına karşı savaşıyan kadınların kahramanlıkları olmasaydı ya da İran'daki molla rejimine karşı Jina Mahsa Amini şansında yüzbinlerce kadın cesurca direnmeselerdi belki Jin Jiyan Azadî'nin dilden dile yayılması bu kadar hızlı olmayacaktı.

Jin Jiyan Azadî kadınların dünyanın neresinde olursa olsun zulme karşı direnişlerinin sembolü ve aynı zamanda nasıl yaşamak istediklerine dair güçlü bir cevap, özgürlüğü bir yaşam ölçüsü olarak ilke edinen kadınların sesi.

Kadın, Yaşam, Özgürlük

Canan Güllü-14 Eylül 2025

Jîna'nın adıyla büyüyen isyan, bize en önemli gerçeği hatırlatıyor: Kadın özgürleşmeden toplum özgürleşemez. Ve bu mücadele ulusal sınırların ötesine geçmek zorundadır

Eylül ayı kadınların hafızasında bir acıyı, bir isyanı ve bir umudu yeniden canlandırıyor. Jîna Mahsa Amini, devlet şiddetiyle aramızdan koparıldığında hepimizin kalbine aynı soru düştü: Bir kadının yaşamı, hangi rejimin, hangi yasağın, hangi erkek şiddetinin bedeli olabilir?

Jîna'nın ardından sokaklara yayılan "Jin, Jiyan, Azadî – Kadın, Yaşam, Özgürlük" haykırışı, kısa sürede sınırları aştı. Kürt kadın hareketinden dünyaya yayılan bu şiar, artık yalnızca bir bölgenin değil, bütün kadınların ortak özgürlük çağrısıdır. Çünkü biz biliyoruz: Kadın olmadan yaşam olmaz, yaşam olmadan özgürlük olmaz.

Kadın Bedeni Üzerine Kurulan Tahakküm

Jîna'nın katledilişi bize yeniden gösterdi ki kadınların yaşam hakkı, dünyanın neresinde olursa olsun aynı zihniyet tarafından tehdit altında.

İran'da saçını örttüğü ya da açtığı için, Afganistan'da okula gitmek istediği için, Türkiye'de boşanmak istediği için, Latin Amerika'da "hayır" dediği için...

Kadınların hayatı erkek şiddeti, devlet baskısı, cezasızlık ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğiyle kuşatılıyor. Farklı biçimlerde görünse de özünde aynı ataerkil düzen yeniden üretiliyor.

Kadın mücadelesi yalnızca bireysel özgürlük taleplerinden ibaret değildir. “Kadın, Yaşam, Özgürlük” şiarı, sistemin kökten dönüşümünü zorunlu kılan politik bir çağrıdır. Kadınların emeği güvencesiz bırakıldığında, kadınların bedeni yasa ve ahlak normlarıyla denetlendiğinde, kadınların sesi siyasetten dışlandığında, kadınların adalete erişimi engellendiğinde, özgürlükten söz edilemez. Bu yüzden feminist mücadele, yaşamın her alanına müdahale eden köklü bir politik dönüşüm talebidir.

Jîna’nın adıyla büyüyen isyan, bize en önemli gerçeği hatırlatıyor: Kadın özgürleşmeden toplum özgürleşemez. Ve bu mücadele ulusal sınırların ötesine geçmek zorundadır. İranlı kadınların cesareti, Kürt kadın hareketinin deneyimi, Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulmasındaki kadın mücadelesi ve kadın hakları mücadelesi ki en son İstanbul Sözleşmesi için verilen mücadele, Latin Amerika’da “Ni Una Menos” isyanı, aynı zincirin halkalarıdır. Bu nedenle dayanışma, feminist mücadelenin hem kalbi hem de stratejisidir.

Bugün Jîna’yı anmak, yalnızca bir yas değil; hafızayı diri tutmak ve geleceği inşa etmektir.

Onun adını unutturmamak, failerin cezasız kalmasına karşı ses yükseltmek, kadınların yaşam ve özgürlük hakkını her alanda savunmak, Feminist dayanışmayı sınırların ötesinde büyütme...bunlar, Jîna’nın anısına borcumuzdur.

Jîna Mahsa Amini’nin ölüm yıl dönümü, kadınlar için yalnızca bir kayıp değil; aynı zamanda direnç ve mücadele günüdür. Onun hatırası bize şunu öğretiyor: Kadınların özgürlük talebi bastırılamaz.

Biz kadınlar biliyoruz: Yaşamı biz kuruyoruz, özgürlüğü biz büyüteceğiz. Ve mücadelemiz, tek tek değil, omuz omuza; yalnızca bugün için değil, yarın için de sürecek.

Çünkü Jin, Jiyan, Azadî – Kadın, Yaşam, Özgürlük artık sadece bir slogan değil; feminist geleceğin yol haritasıdır. Çünkü biliyoruz ki feminist mücadele kazandırır.

Nabız Atışı

Zilan Diyar-14 Eylül 2025

Kadınların isyanı kadar geleceğe dair istemlerini de özetleyen sade bir formül. Hangi dilde söylenirse söylensin akılda kalan, insanı kavgaya çağıran kalıcı bir davettir

Küçükken şanslı biri olmadığımı düşünürdüm. Ama yaşama bakışım değiştikçe, bilincim açıldıkça hayatın bana bağışlayabileceği en büyük lütfâ sahip olduğumu anlar oldum. Yaşıttım olan ve birlikte aynı yolu yürüdüğümüz tüm kadınların böyle düşündüğüne eminim. Çünkü “kadınların en güzel tarihi”nin örölüşüne şahitlik ettik, ediyoruz.

Bu tarihin yapıcısı ve yazıcısı yüzlerce, binlerce kadının dağlarda bize çağlar boyu yetecek bir inancı, felsefeyi, güveni nasıl aşıladı. Çoğu aramızda olmasa da evrenin sonsuz döngüsünde huzurla ve mutlulukla bize eşlik ediyor. Hayatın en büyük lütfudur onları tanımak. Yitirmek ise hâlen tanımsız. Asla tanımanın karşıtı ya da şanssızlık olamaz. Onlar çağın karakterini değiştirecek adımlar attı ve bize çağlar boyu yetecek değerler ve kazanımlar bıraktılar.

Zınarin Dersim, Meryem Çolak, Zelal Botan, Sorxwin Munzur, Gülnaz Ege, Armanç Goşkar, Ekin Ceren Doğruak, Arjin Garzan, Delal Amed ve henüz taze yaramız Emine Erciyes...

Her biri kadınların en güzel tarihinin yapıcıları, yazıcısı oldular. Öngörüyle, sabırla, kararlılıkla ve her zaman naif bir biçimde. Sonsuz bir aşkla ve coşkuyla yaptılar işlerini. Yaşarken tarihin yönünü değiştirdiler ve attıkları adımların büyük sonuçları olacağını

kadına has bir önseziyle anladılar. 1998 yılında yazdığı mektubunda “Kürt kadınlar önümüzdeki yüzyıla damgasını vuracak” diyen Fatma Özen / Rojbin Arap gibi.

Çağa giriş yaparken ilan edilen Kadın Kurtuluş İdeolojisi ve 2000’li yıllarda gelişen kadın partisi, toplumsal sözleşmesi ve 2004 yılından itibaren bünyeye zerk edilmeye çalışılan kadın konfederalizmi tarihin rotasını değiştirecek stratejik adımlar oldu. Sonrasında her şey kartopu misali büyüdü.

Artık bilimsel dayanağı (Jineoloji), araçları (kadın partisi, öz savunması ve konfederal sistemi) olan, her şeyden öte yaşamın her alanına nüfuz eden bir yaşam felsefesi olan bir kadın hareketiyiz. Ki çarkı döndüren esas dişli bu oluyor. Bir slogandan öte kadınların iddiası ve ilkelerinin aslını öğrendikleri bir turnusol kâğıdı, başka bir deyişle üç kelimelik “sihirli bir formül”.

Girizgâhı neden bu kadar uzun tuttum? Jin Jiyan Azadî sadece Jina Mahsa Amini’nin saç teliyle tutuşmuş bir isyanın sloganından öte bir şey. Kadın özgürlüğüne dair tüm değerleri ve kazanımları içine katarak büyüyen bir kartopudur. Ya da güneşin yeryüzünü ısıtması gibi bir şeydir. Güneş ışınlarının her mekâna farklı bir zaman diliminde ulaşması gibi Jin Jiyan Azadî de Kürtlerin ve kadınların yaşamına böyle dokunmuş ve değiştirmiştir. Tıpkı güneş ışınları gibi bu felsefe de dağlardan şehirlere, oradan farklı mekânlara ve şimdi dünyaya yayılıyor.

Sihirli bir formüldür. Çünkü yol açtığı sonuçlar dönemsel bir sloganın ötesindedir. Kadınların isyanı kadar geleceğe dair istemlerini de özetleyen sade bir formül. Hangi dilde söylenirse söylensin akılda kalan, insanı kavgaya çağıran kalıcı bir davettir. Bir insanın nabızı ömrü boyunca 2,5 ila 3 milyar kez atarmış. Jin Jiyan Azadî Kürt kadın hareketi için bir nabız atışıdır. Dünya kadınları içinse güneşin ışını.

Neden mi Bizim İçin Bir Nabız Atışı?

Abdullah Öcalan, jin-jiyan arasındaki güçlü bağa otuz yılı aşkın bir zaman önce işaret etmişti. Kürt kadınlar ile Abdullah Öcalan arasında içinde olmayanın sırrını çözemeyeceği diyalektik baskın geldi. Bu bağlantı ve bizim pratiğimiz rezonansa girdi. Her şeyi önüne katıp değiştiren, dönüştüren büyük patlama yaşandı. Kimin ne zaman, nasılına dair farklı anlatılar var. Ama kesin bir hakikat; 2000’li yıllardan bu yana eylemlerde, mitinglerde, direniş mevzilerinde, direnişi, coşkuyu ve isyanı anlatan bu üç kelimeyi milyonlarca kişi, milyarlarca kez söyledi. Günlük yaşamlarına, selamlarına, kesip atmalarına, sevinçlerine hatta şakalarına ekledikleri bir “besmele” halini aldı. Egemen erkek figürünün günlük

hayatın bir yansımasından ibaret olmadığını görerek, tarihin dehlizlerinde ilerledi. Kadın ontolojisinin peşine düştü, direniş damarlarına ulaştı. Bilinçlendikçe kördüğümeleri çözerek, yerine yeni ve sağlam ilmekler örerek ilerledi.

Nabız atmaktaydı. Yaşam vardı. Yaşama dair başka bir emare güneşin her sabah yeniden doğuşuydu. Önce Kuzey’deki tüm eylemlerde yeni bir çağın muştusu gibi yayıldı. Paris’te Sakine Cansız, Fidan Doğan ve Leyla Şaylemez’i alçakça katledenlere karşı bir intikam yemini gibi. Sonrasında gerçek adını arayan bir toprağın, Rojava’nın direniş mevzilerinde savaşın uğultuları arasında yaşama dair hâlen umut olduğunu anlatan bir müzik sesi oluverdi. On yıl sonra Rojhilat’ta toprağın sarsıntısına benzeyen bir uğultuydu. Üzerinde yaşayan cümle insanı, kurdu kuşu, börtü böceği hareketlendiren türden.

Kürdistan’da esen bu rüzgârın kıtalar ötesine taşan serüvenini anlatmak için hikâyenin başını anlatmam gerekiyordu. Güneşin ışınları Kürdistan’dan sonra başka coğrafyalara da uğradı. Aklıma gelen birkaç örneği hatırlatmakla yetineyim. Arjantin’de kadın hareketlerinin buluşmalarında herkesi birleştiren ortak duygu, 2022’de Cannes Film Festivali’nin bilinen atmosferini değiştiren bir rüzgâr, Avrupa’da Kürtlerin uğramadığı bir şehirde graffiti, bir belediyenin girişimiyle Eyfel Kulesi’ne ya da Berlin Brandenburg Kapısı’na ışıklarla yazılmış bir yazı oluverdi. Geçtiğimiz yıl Hindistan’da genç Doktor Moumtia Debnath’ın tecavüz edilmesinden sonra “Geceyi geri almak” (protestolar bu sloganla düzenlenmişti) isteyenlere yol gösteren ışıklı bir sinyal oldu. Kaydı tutulmayan o kadar çok yer ve zaman var ki. Gittiğimiz onlarca farklı ülke ve şehirde katıldığımız yüzlerce buluşmanın sonunda (eğitim, konferans, seminer, diyalog vb.) kadınlar tam telaffuz edemedikleri bu üç kelimenin büyüüne kapıldı.

Duyulanın, görülenin, hatırlananın ötesindekiler daha önemli. Dünyada bu sesin, müziğin, rüzgârın ve ışığın peşine düşüp hayatı kökten değişen kadınlar da var. Doğduğu topraklardan binlerce km uzakta gömülen Andrea Wolf’un, Alina Sanchez’in peşine düştüğü ve doğduğu hakikat şimdi başka kadınları içine çeken bir anafor. Aralarında şehit düşen onlarcası, Rojava’da direniş mevzilerinde olanlar var. Bu felsefeye inanan ve Avrupa’daki hareketlerin gündemine taşımak için şehir şehir dolaşan demokratik modernite kadroları var.

Bu felsefeyle birlikte yaşamını kökten değiştirenler, çocukluk travmalarıyla yüzleşenler, partneriyle kurduğu toksik ilişkileri sorgulayanlar da var. Bu üç kelimenin peşine düşüp Kürt kadınların rönesansını belgelemek, sinema ve tiyatronun diliyle anlatmak

isteyenlerden, üniversite bitirme tezini buna dayanarak hazırlayanlara kadar uzun bir liste yani. Hepsi değerli ve onur veriyor...

Buna karşılık bu üç kelimeyi slogandan öte görüp kendi yaşamının rotasını değiştirenlerin başka bir yerde durması gerektiğine inanıyorum. Zira bu üç kelime onlar için de güneşin ışınlarından çok bir nabız atışı. Giderek çoğalıyorlar. Yaşamayı ve kavgayı daha büyük bir ciddiyet ve sorumlulukla yürütüyorlar. Bireysel ve toplumsal ilişkilerini bu felsefenin ışığında sorgular hâle geliyorlar. Krizler yaşıyorlar ve sorgulamaları yaratılış anına dönüştüğünde güzelleşiyor, sadeleşiyor ve seviliyorlar. Ulusal kimliğimizden çok daha belirleyici olan kadın yoldaşlığında Kürt kadın hareketinin bir parçası oluyorlar.

En çok kendileri olduklarında en çok bizden biri hâline geliyorlar. Kartopu büyüyor ve nabız atıyor. Önümüzdeki çağlara yetecek kadar değer biriktirenlerin peşine düşenler, çağı değiştirmeye ant içiyor.

En yakın arkadaşı mücadeleye katılmaya karar veren bir İtalyan kadın sitemle bana şöyle söylemişti: “Hayatımızı alt üst ettiniz, farkında mısınız?” O zaman ne cevap vereceğimi bilemedim. Cevabı şimdi veriyorum: “Sihirli formül sadece sizin değil, hepimizin hayatını değiştirdi.”

Kurtuluş Kadının Ellerindedir

Özgür Demir-14 Eylül 2025

Alevilik’te kadın ve erkek birlikte “can”dır. Kadınıyla erkeğiyle birlikte Alevi hukukunu örgütlerde hâkim kılmak, gerçek dönüşümün ön koşuludur. Kadınlar karar mekanizmalarında eşit temsil edilmeden, inanç önderliği kadınlara da açılmadan, kurumlarda rızalık ve eşitlik sağlanamaz

Hünkâr Hacı Bektaş-ı Veli, yüzyıllar öncesinden şöyle buyurur:

“Erkek dişî sorulmaz, muhabbetin dilinde. Hakk’ın yarattığı her şey yerli yerindedir. Bizim nazarımızda kadın–erkek farkı yoktur. Eksiklik senin görüşündür.”

Hünkarın bu sözü, inancımızın sadece değil, aynı zamanda eşitlik ve özgürlük mücadelesinin de temel taşı oluşturmıştır. Yolumuzun tarihi, Ana Fatma’nın, Kadıncık Ana’nın ve Bacıyan-ı Rum’un öncülüğüyle dantel gibi örülmüştür. Bugün ise Alevi kadınların inanç ve toplumsal hayatta yaşadığı eşitsizlikler, bu özden kopuşun somut göstergesidir.

Avrupa’da Cadılar, Yolumuzda Eşitlik

Rönesans öncesi Avrupa’da kadınlar “cadı” olarak yakılırken, Alevi yolunun öğretisi ve Hünkâr’ın sözleri bu karanlığa karşı bir ışık olmuştur. Hünkâr o çağlarda “Aslanın dişisi erkeği yoktur” diyerek kadın–erkek eşitliğini vurgulamış, yolun özünde kadının erkeğin

gölgesinde olmadığını belirtmiştir. Bizim öğretimizde kadın, yolun özünde merkezi bir rol oynar; karar verendir, öncüdür, liderdir. Bu ilke, bugün bizler için hâlâ kadın mücadelesinin temel referansıdır.

İnançta Görünmezleştirilen Kadın

Ne var ki günümüzde pratikte durum farklıdır:

-Cemlerde kadın ve erkek yan yana otursa da, karar alma süreçleri çoğunlukla erkeklerin elindedir.

-Dedelik makamı, tarihsel süreçte erkeklere özgülenmiş; kadınlara “analık” gibi sınırlı roller biçilmiştir.

-Alevi kurumlarında kadın temsil oranı düşük ve kadınların sözü çoğu zaman sembolik düzeyde kalmaktadır.

-Kadınların yol içinde aktifleşmesini engelleyen toplum baskısı, kadınların öz gücünü günümüzde kırmaktadır.

Sergilenen bu tablo, sadece kültürel olmayıp, aynı zamanda politik bir sorun olmuştur. Yolumuz, kadın–erkek eşitliğini “Yolumuzda kadın ve erkek eşittir; biri diğerrinin tamamlayıcısı değil, her biri kendi özgün varlığı ve öz gücüyle yolun özüdür” buyurmuşken, kadınların inanç alanında ikincilleştirilmesi, yolun özüne ihanet anlamına gelmektedir.

Çürümenin Kaynağı: Yolun Değerlerinden Kopuş

Alevi kurumlarında yolun özünden uzaklaşılması, çürümenin temel nedenidir. Kadının ikincilleştirilmesi, liyakat yerine çıkar ilişkilerinin öne çıkması ve inanç değerlerinin örgütlerde geri plana itilmesi, toplumsal çürümenin kapısını aralamaktadır.

Alevi Hukuku, rızalık, eşitlik, adalet ve hakikat ilkelerini kapsar. Bu hukuk kadın ve erkeği eşit görür; yetkiyi ve sorumluluğu liyakat esasına göre dağıtır. Ancak bizler yolun bu öz hukukunu örgütlerde hâkim kılmadıkça, çürümenin önünü almak mümkün değildir. Yolumuza uymak yerine yolu kendimize uydurmak, sadece kadınları değil, bütün toplumu köreltir.

Kadınıyla Erkeğiyle Yolun Canı Olmak

Alevilik'te kadın ve erkek birlikte "can"dır. Kadınıyla erkeğiyle birlikte Alevi hukukunu örgütlerde hâkim kılmak, gerçek dönüşümün ön koşuludur. Kadınlar karar mekanizmalarında eşit temsil edilmeden, inanç önderliği kadınlara da açılmadan, kurumlarda rızalık ve eşitlik sağlanamaz.

Kurtuluş Kadının Ellerindedir

Çözüm, erkeklerin vereceği izinlerde değil; kadınların kendi iradeleriyle haklarını talep etmesindedir. Kadın, Hakk'ın verdiği hakla yolun merkezine dönmeli, erkeğiyle birlikte toplumu yeniden inşa etmelidir.

Gerçek kurtuluş, kadın–erkek eşitliğinin her alanda yaşatılmasıyla mümkündür. Bu kurtuluş, başkalarının lütfuyla değil; kadınların kendi elleriyle olacaktır.

Hünkâr'ın sözüyle bitirelim:

“Erkek dişi sorulmaz, muhabbetin dilinde.”

Bunu hakikate dönüştürmek, kadın–erkek yan yana, can cana mücadeleyi büyütmek ve Alevi hukukunu örgütlerde hâkim kılmakla mümkündür. Çünkü biliyoruz: Kurtuluş kadının ellerindedir. Ve o kurtuluş, kadınıyla erkeğiyle birlikte Alevi yolunun özüne dönmekten geçer.

İnanna ile Medusa'nın Aynasında Kadın Gerçeği

Gulan İraz-14 Eylül 2025

Jineolojî, yalnızca kadınların tarihini “tamamlayan” bir bilgi alanı değil; bilgi, hakikat ve toplum anlayışını kökten dönüştüren bir paradigma önerisidir. Onun epistemolojik iddiası, erkek-merkezli tarihsel yazımın görünmez kıldığı, bastırdığı ve dönüştürdüğü kadın varoluşunu hem maddi hem de simgesel düzeyde yeniden kurmaktır. Bu bağlamda Jineolojî, Michel Foucault’nun bilgi-iktidar ilişkisine dair çözümlemelerini dişil bir bağlamda radikalleştirir: bilgi üretiminin kendisini politik bir mücadele alanı olarak tanımlar

Tarih, yalnızca kazananların yazdığı bir kayıt defteri değildir; aynı zamanda unutturulanların, sessize alınanların ve yeraltına gömülenlerin mezarlığıdır. Bu mezarlığın en derin katmanında ise kadınların hikâyeleri yatar. Mezopotamya’nın kudretli tanrıçası İnanna ve Yunan mitosunun demonize edilmiş figürü Medusa, bu unutuluşun iki ayrı yüzüdür: Biri dişil otoritenin ataerkil dönüşümle nasıl parçalandığını, diğeri kadın öz savunmasının nasıl bir korku imgesine çevrildiğini gösterir.

İnanna, aşkın, bereketin ve savaşın tanrıçası olarak, yalnızca doğurganlığın değil, politik kudretin de sembolüdür. Onun “Yeraltına inışı”, ataerkil iktidar tarafından bastırılan dişil gücün metaforu olarak okunabilir. Yeraltı, kadın hafızasının toplumsal bilinçdışına sürülmesidir. Medusa ise, özünde erkek şiddetinin karşısında durabilen bakışın sembolüdür. Ama bu bakış, erkek mitopoetiği tarafından “öldürücü” olarak damgalanmış, onun direniş kapasitesi korkuya ve yok edilişe indirgenmiştir.

Psikanaliz burada önemli bir açıklama gücüne sahiptir. Freud ve Lacan'ın çerçevelerinde kadın özne genellikle eksiklik veya öteki olarak konumlandırılır. Oysa Luce Irigaray, “çoğul dişil dil” kavramıyla, kadın deneyiminin kendi anlam evrenini kurabileceğini söyler. İnanna'nın yeraltına inışı, bu anlamda, dişil dilin bastırılmış arşivini temsil eder; Medusa'nın bakışı ise, erkek öznenin kırılganlığını açığa çıkaran, bastırılmış hakikatin yüzeye çıkışıdır.

Abdullah Öcalan'ın “Kadının köleleştirilmesi, toplumsal köleliğin prototipidir” tespiti, bu iki figürü günümüz politik bağlamına taşır. Kadın özgürlüğü yalnızca bireysel kurtuluş değil, toplumun özgürleşmesinin temel koşuludur. Atakan Mahir'in direniş vurgusu, İnanna'nın yeraltından dönüşü ve Medusa'nın bakışındaki meydan okumayla birleşir: Kadın özgürlüğü, hem bireysel hem de kolektif bir direniş hattıdır.

Felsefi Bir Çerçeve: Jineolojî'nin Ontolojisi ve Epistemolojisi

Jineolojî, yalnızca kadınların tarihini “tamamlayan” bir bilgi alanı değil; bilgi, hakikat ve toplum anlayışını kökten dönüştüren bir paradigma önerisidir. Onun epistemolojik iddiası, erkek-merkezli tarihsel yazımın görünmez kıldığı, bastırdığı ve dönüştürdüğü kadın varoluşunu hem maddi hem de simgesel düzeyde yeniden kurmaktır. Bu bağlamda Jineolojî, Michel Foucault'nun bilgi-iktidar ilişkisine dair çözümlemelerini dişil bir bağlamda radikalleştirir: bilgi üretiminin kendisini politik bir mücadele alanı olarak tanımlar.

İnanna'nın yeraltına iniş mitosu, Jineolojîk perspektifle okunduğunda yalnızca bir tanrıçanın bireysel serüveni değil; dişil bilginin patriyarkal düzen tarafından yeraltına, yani toplumsal bilinçdışına itilmesinin alegorisi haline gelir. Yeraltı, unutulmuş kadın hafızasının arşividir; Jineolojî bu arşive inen, onu açığa çıkaran ve yeniden dolaşıma sokan bir eylem felsefesidir. Benzer şekilde Medusa'nın hikâyesi, kadın öz savunmasının demonizasyonunu ifşa eder. Onun “öldürücü” bakışı, aslında erkek iktidarını felç eden, iktidarın kendi zayıflığını görünür kılan bir karşı-bakıştır.

Psikanalitik açıdan Jineolojî, Freud ve Lacan'ın kadın öznesine dair sınırlı çerçevesini aşar; dişil olanı eksiklik ya da öteki olarak değil, kendi başına kurucu bir varlık alanı olarak ele alır. Irigaray'ın çoğul dişil dili, bu kurucu alanın felsefi omurgasını destekler; çünkü kadın özgürlüğü yalnızca politik bir talep değil, anlamın ve varlığın kurucu dilinin yeniden icadıyla mümkündür.

Abdullah Öcalan'ın “Kadının köleleştirilmesi, toplumsal köleliğin prototipidir” tespiti, Jineolojî'nin ontolojik öncülüdür: Kadının özgürleşmesi yalnızca cinsiyet eşitliğinin sağlanması değil, tüm toplumsal yapının dönüşümü anlamına gelir. Bu nedenle Jineolojî, mitolojik hafızayı güncel politik mücadeleyle birleştirerek, geçmiş ile gelecek arasında devrimci bir köprü kurar.

İnanna'nın yeraltından dönüşü ile Medusa'nın direniş dolu bakışı, bugünün kadın mücadelesinde birleşir. Jineolojî, bu iki figürü yalnızca tarihsel birer anekdot olarak değil, varlığın, bilginin ve özgürlüğün yeniden tanımlandığı birer felsefi-politik kavşak olarak görmemizi sağlar.